Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Цана асобнага нумару 10 гр.

РОДНЫ КРАЙ

Орган Т-ва Беларускае Асьветы — выходзіць 4 разы ў месяц.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Езуіцкая вул. 6, кв. 4.	Прыймо інтэрэсантаў: у Сэкрэтар'яце ТБА — у будні ад 9—12 г. у Рэдакцыі „ ад 12—14 г.	Цана падпіскі з дастаўкай поштай:	За год 2 зл. 50 гр.; за паўгоду — 1 зл. 35 гр. за 3 месяцы — 75 грош.; за 1 месяц — 30 грош.

№ 33 (85) | Вільня, 7-га сьнежня 1935 г. | Год 3-ці.

120.000 (?) беларускіх дзяцей бяз роднае школы!

26 лістапада 1935 г. „Kurjer Wileński" зьмясьціў артыкул пад назовам: „Школа, яе недахопы і патрэбы". Артыкул гэны мае быць у скарочаньні дакладам Куратара Віленскага Школьнага Вокругу п. К. Шэлёнгоўскага на паседжаньні паслоў і сэнатараў з Паўночна-Усходніх земляў (прасцей кажучы з Беларускіх этнографічных земляў), якое адбылося ў Вільні пад старшынствам сэнатара С. Эрэнкройца.

Прыймаючы пад увагу, што ў артыкуле гэным закранена найболш балючая для нас справа — справа беларускае школы, мы змушаны затрымацца над ёй крыху даўжэй.

Пан Куратар у сваім дакладзе стараўся, здаецца, нарысаваць сапраўдны малюнак школьнае асьветы ў Віленскім Школьным Вокрузе, падаючы цэлы рад лічбаў, якія прамаўляюць самі за сябе.

Агульны малюнак, нарысаваны п. Куратарам, прадстаўляецца вельмі і вельмі сумна: 66.993 дзяцей у гэтым годзе не трапіла ў школу наагул, на аднаго вучыцеля прыпадае больш 70 дзяцей (дакладна 71,3), памяшчэньні пачаткавых школ далёка не адпавядаюць свайму назначэньню — 660 школ займаюць толькі па 30 квадратных мэтраў, а 44 школы маюць на'т меней 24 кв. мэтраў плошчы.

З дакладу п. Куратара акром таго вынікае, што калі ня зьменіцца тэмп будаваньня школьных памяшчэньняў, то для таго, каб іх упарадкаваць трэба будзе чакаць *аж 30 гадоў* і то пры ўмове, калі ня будзе зусім прыросту дзяцей. Калі-ж прыняць пад увагу, што такі прырост існуе і існаваць будзе, то на ўпарадкаваньне школьных памяшчэньняў відаць прыдзецца чакаць шмат даўжэй, — мо' 50, а мо' і 100 гадоў!

Адначасна пан Куратар сьцьвердзіў, што большасьць школаў так-жа не забясьпечана неабходнымі школьнымі прыладамі.

Дык калі прыняць пад увагу толькі пералічаныя недахопы (а іх падана ў дакладзе шмат больш), то стане яснай тая *галоўная балячка* школы, на каторую наракаюць усе — і бацькі, і вучыцялі, і ўрэшце здаецца сама школьная ўлада, гэта — вельмі нізкі навуковы ровень пачаткавых публічных школаў — ды нярэдка спатыканы паўторны анальфабэтызм.

Ці-ж можна пры такіх умовах спадзявацца чагосьці лепшага, зьбіваючы сотні кволых дзяцей у неадпаведных памяшчэньні? Ці-ж пры такіх умовах можа быць мова аб нейкай элемэнтарнай школьнай гігіене?

А 70 дзяцей на аднаго вучыцеля?... Якіх-жа мы яшчэ вынікаў хочам? Маем тое, што зьяўляецца лёгічнай і сумнай неабходнасьцяй: масавае заражэньне дзяцей трахомаю і іншымі хваробамі. Маем вялікі працэнт перадчасна гаснучых маладых дзіцячых організмаў. Маем урэшце ня меншы працэнт анэмічных, хворых і целам і душою вучыцялёў і вучыцеляк.

Але гэта яшчэ ня ўсё. Разглядаючы нацыянальны бок насельніцтва нашага краю п. Куратар сьцьвердзіў, што аж *128.740 дзяцей* (на агульную лічбу 390,000) — *гэта дзеці, якіх роднаю моваю ёсьць мова беларуская,* а ўсіх школаў, дзе ў той ці іншай форме выкладаецца беларуская мова, ёсьць *69.* Шкада, што пан Куратар не падаў лічбы гэтых *шчасьлівых* дзяцей, каторыя вучацца ў вышпаданых школах. Аднак думаем, што ня зробім памылкі, калі ў сярэднім на кожную школу палічым па 120 дзяцей. Гэта нам дасьць (хіба-ж максімальную лічбу) толькі 8280. Такім чынам застаецца ня больш ні менш *як 120.000 беларускіх дзяцей* (паводле ўрадовай статыстыкі), якія, ня гледзячы на элемэнтарныя вымогі пэдагогікі, пазбаўлены магчымасьці вучыцца ў роднай мове.

П. Куратар зьдзіўлены, што беларусы ня толькі не дамагаюцца школы ў роднай мове, але наадварот даволі часта просяць увядзеньня выкладовае мовы *польскае.*

З гэтага п. Куратар робіць вывад, што ступень нацыянальнага ўсьведамленьня ў беларусаў вельмі і вельмі малая.

У адказ на гэта можна было-б паставіць адно пытаньне: *а ці шмат жаданьняў Беларусаў, якія дамагаліся школы ў роднай мове, школьная ўлада здаволіла?*

Слушна зазначае „Беларуская Крыніца" (1. XII. 35. № 45), што „адносіны польскіх школьных уладаў да школьных патрэбаў беларусаў беларускія сялянскія масы зьнеахвоцілі, і яны, ня верачы ў тое, што гэтыя ўлады споўняць іх культурныя жаданьні і патрэбы, масава пераходзяць на асьвету пазашкольную, часта ўважаючы яе, як свайго роду конспірацыю". Але гэта, пры існуючых адносінах, ясна, ня можа задаволіць культурна-прасьветных нашых патрэбаў. Пазашкольная асьвета ні ў якім выпадку не заменіць школы. Вось чаму мы павінны далей вясьці змаганьне за родную школу, а складаньне дэкларацыяў, бяз увагі на папярэдні сумны досьлед, хай будзе найлепшым адказам, што нацыянальная сьвядомасьць у нас ёсьць. Калі-ж і гэтым разам нашы слушныя *дамаганьні* ня будуць споўнены, хай тады ніхто нам не асьмеліцца сказаць аб нашай пасыўнасьці і несьвядомасьці.

Пагроза новай сусьветнай вайны.

У францускіх палітычных кругох прыдаюць вялікае значэньне сустрэчы Лявaля з Хорам, каторая мае наступіць у суботу, у часе кароткага прабываньня ангельскага міністра ў Парыжы. Яшчэ да 12 сьнежня, калі зьбярэцца камітэт 18, павінны быць прыняты ўсе меры, для асягненьня згоднага вырашэньня італа-абісінскага канфлікту. Эмбарго на нэфту (забарона ўвозу ў Італію нэфты) можа паменшыць шансы мірнага вырашэньня канфлікту. Па агульнай думцы, суботнія перагаворы абыймуць выключна абісінскія справы, а мэтаю іх будзе апрацоўка формулы, каторая паслужыла-б асновай для спыненьня ваенных дзеяньняў.

У кругох Лігі Народаў усё часьцей гавораць аб тым, што калі італа-абісінскі канфлікт ня будзе зьліквідаваны да 12-га сьнежня, то ўся Эўропа апыніцца ў больш трагічным палажэньні, чымся яна была ў 1914 годзе. Камітэт 18, які 12 г. м. будзе разглядаць пытаньне аб эмбарго на нэфту, можа давясьці да вайны.

Лявaль усімі сіламі імкнецца да таго, каб Муссоліні прыняў тыя ўмовы міру, ці хаця б пераміру, якія высоўвае Англія, аднак, дучэ (Муссоліні) пакуль што ня хоча ісьці на ўступкі і гэта выклікае ў Жэнэве трывогу. У сваю чаргу Англія заяўляе, што на ўступкі ня пойдзе нэгус.

Некаторыя оптымісты пакладаюць вялікія надзеі ў бэльгійскім каралі Леопольдзе, каторы прыбыў на днях у Лёндан для перагавораў па поваду ліквідацыі італа-абісінскага канфлікту з ангельскім каралём Георгам. Як кажуць, кароль Леопольд атрымаў на днях ад італьянскага караля Віктара Эмануіла пісьмо, у каторым, быццам, пададзены ўмовы італа-абісінскага міру, якія могуць быць прыняты Італіяй.

Па другім, аднак, дадзеным, Муссоліні дагэтуль не апрацаваў яшчэ такіх умоваў, бо ён уважае, што Італія можа перамагчы ня толькі Абісінію, але і Англію.

У Жэнэве дзеля гэтага лічаць, што мір у Эўропе вісіць на валаску (жэнэўскія кругі пераконаны, што 12 сьнежня эмбарго на нэфту будзе ўведзена аднагалосна).

Проект Лявaля.

Па паведамленьні газ. „Стар", Лявaль апрацаваў проект пераміру паміж Італіяй і Абісініяй, якое магло-б быць зьдзейсьнена перад 12 сьнежня. Італія павінна спыніць ваенныя дзеяньні, узамен чаго будуць адменены нэфтныя санкцыі.

Паведамляючы аб гэтым, „Стар" дадае, што гэты проект сустрэўся ў некаторых кругох з крытыкай; кругі гэтыя дапушчаюць, што Італія можа выкарыстаць гэтае перамірра для папаўненьня сваіх запасаў нэфты.

Актыўнае ўчасьце ў проектах мірнага вырашэньня канфлікту між Італіяй і Абісініяй прыймае таксама Бэльгія.

Плян падзелу Абісініі

„Базелер Нахрыхтэн" цьвердзіць, што экспэрты ангельскага і францускага міністэрстваў замежных справаў Пэтэрсон і Сэн Кентэн, якія знаходзяцца ў Парыжы, заняты цапер абгаворкай пляну аб тэрыторыяльных уступках у Абісініі на карысьць Італіі. Гэны плян зьмяшчаецца ў тым, што Англія згаджаецца ўступіць Італіі частку абісінскай тэрыторыі, якая граніцыць на паўночным захадзе з італьянскай Эрытрэяй.

Па словам газэты, аснаўная труднасьць зьмяшчаецца ў пытаньні аб калідоры, які па дамаганьнях італьянцаў павінен прайсьці па абісінскай тэрыторыі і злучыць Эрытрэю з італьянскім Сомалі. На гэта не згаджаюцца ангельцы, каторыя не хочуць, каб між ангельскім Сомалі і Суданам прайшоў пояс італьянскіх колёніяльных земляў.

Пазыцыя Рыму?

У палітычных кругох Рыму, як паведамляюць францускія газэты, настроі сталіся больш мірнымі. На гэта п дзеілі відаць перагаворы ангельскіх і францускіх экспэртаў у Парыжы, якія дазваляюць дапушчаць, што Англія і Францыя гатовы шукаць плятформу для мірных перагавораў з Італіяй да мамэнту правядзеньня ў жыцьцё нэфтных санкцыяў. Зразумела, што Італія цікавіцца вынікамі парыжскіх перагавораў і будзе гатова пайсьці на ўступкі.

Па другім весткам, у Рыме ўважаюць, што занятая частка правінцыі Цігрэ ня можа быць эвакуавана, бо-ж насельніцтва гэтай правінцыі выявіла сваю лёяльнасьць адносна Італіі.

Італія гатова заключыць мір пры наступных умовах:

Да італьянскіх дамініяў павінны быць далучаны: часьць правінцыі Цігрэ, правінцыя Данакіль, правінцыя Аусса, якая граніцыць з францускім Сомалі, суседняя з ёю правінцыя Гаррар, правінцыя Огадэн, якая граніцыць з брытанскай калёніяй Кэнія, правінцыя Балі Боран і правінцыя Каффа, якая граніцыць з брытанскім Суданам.

З працэсу аб забойстве міністра Перацкага.

Пасьля рэвэляцыйных паказаньняў абвінавачанага Мыгаля і па закончаньні прачытваньня паказаньняў іншых абвінавачаных, нехацеўшых гаварыць папольску, Варшаўскі Акружны Суд выклікаў на 26 лістапада першую (варшаўскую) групу сьведкаў у ліку 24-х асобаў, сярод якіх: возны Таварыскага Клюбу Язэп Заёнц, шофэр міністра Перацкага Станіслаў Вітульскі, кельнэр клюбу Адам Давда, даглядчык дому Ян Дадас, возны японскае амбасады Францішак Выўроцкі, паліцыянт Станіслаў Багінскі, старшы паліцыянт Упадыслаў Обрэмбскі, падстрэлены ў руку ўцякаўшым забойцаю, Станіслаў Кусьмерскі, браты Вінцэнты і Казімір Кухарскія, паліцыянт Балеслаў Філіпюк. Усё гэта учасьнікі пагоні за ўцякаўшым забойцаю. Далей у сьпіску сьведкаў фігуруюць: даглядчыца дому № 5-а на вуліцы Окульнік Зофія Бандурская, агент тайнае паліцыі Кароль Бартэль, паліцыянты Тодар Наркевіч і Казімір Кузьміцкі, два дактары, рабіўшыя апэрацыю выйманьня кулі з чэрапу мін. Перацкага, затым інспэктар паліцыі Язэп Пёнткевіч, а таксама група паліцыянтаў —учасьнікаў агляду месцаў забойства і ўцяканьня праступніка.

Справаздаўца „Gazety Polskiej“ гэтак апісвае ажыўленьне на лаве абвінавачаных:

— „Сягоньня ўсе абвінавачаныя знайдуцца разам на судовай салі. Гэтае іхняе спатканьне, пасьля рэвэляцыйных суботніх паказаньняў (абвінавачанага) Мыгаля, выклікае вялікае зацікаўленьне, асабліва дзеля ўхіленьня ранейшага распараджэньня Суда датычна разьмяшчэньня эскорты на лаве абвінавачаных. На пачатку працэсу абвінавачаныя былі адгароджаны адзін ад аднаго паліцыянтамі. Паліцыянты абкружаюць толькі бар‘еры лавы абвінавачаных. Падсудныя маюць сягоньня магчымасьць абмяняцца некалькімі словамі першы раз ад мамэнту арыштаваньня. Дык і запанавала паміж імі вялікае ажыўленьне. Усе размаўляюць, вітаюцца, пастукваюць адзін зднаго па плечах. Толькі Мыгаль робіць уражаньне крыху зьбянтэжанага і як быццам адасобненага. Гаворыць ён аднак-жа даволі доўга і папрыяцельску з сядзячым побач Качмарскім, якога абцяжыў даволі моцна. Карпынэць сардэчна абнімаецца з Клымышыным, Лэбэд штосьці доўга шэпчацца з Гнаткіўскаю, Рак з Зарыцкаю, Бандэра гаворыць з Підгайным, а пасьля з Лэбэдэм .

Адвакат Ганкевіч папрасіў слова ў справе пастановы суда аб скасаваньні ізоляцыі падсудных на лаве абвінавачаных і заявіў:

— У сувязі з апошняю пастановаю Высокага Суда, ад імя ўсяе абарончае лавы, зьвяртаюся з просьбаю аб выданьні далейшае пастановы ў кірунку скасаваньня ня толькі ізоляцыі падсудных на лаве абвінавачаных, але і ў вастрозе. Гэтыя маладыя людзі ўжо паўтара года сядзяць зусім ізаляванымі. На некаторых з іх гэтае адасобненьне адбілася фатальна, хоцьбы ўспомніць аб Чорнію, каторы мусіў быць скіраваным на некаторы час у Творкі. Іншыя абвінавачаныя адчулі ізоляцыю менш страшна, аднак-жа і яны таксама папалі ў стан настолькі вялікага знэрваваньня, што абарона спачатку з трудом магла з імі паразумецца. Дзеля таго, што з тых самых матываў, з якіх ухілена ізоляцыя на лаве абвінавачаных — боязнасьць змовы паміж імі ўжо ня існуе—у імя здароўя абвінавачаных прашу аб скасаваньні ізоляцыі таксама і ў вастрозе. Толькі што даведваюся,—кажа далей адвакат Ганкевіч,—ад абвінавачанага Чорнія, што кіраўніцтва вастрогу дасюль не ўзяло пад увагу распараджэньня Высокага Суда і не дало яму ў камэру таварыша.

Суд заяўляе, што ў гэтай справе патрэбуе інформацыі з вастрогу.

Пракурор Рудніцкі кажа:—Скасаваньне ізоляцыі ёсьць магчымым пастолькі пакольк шкадліва ня ўплыве на самую справу. У інтарэсе правасудзьдзя ляжыць, каб абвінавачаныя былі адасобнены паміж сабою, каб ня даць ім магчымасьці узгодніць паказаньні або змовіцца. Аднак я нічога ня маю проці таго, каб даць ім у камэрах таварыства з ліку іншых арыштованых. Гэткім чынам яны ня будуць ізоляванымі ад людзей, але і ўзаемнае паразумяваньне іх будзе немагчымым.

Пасьля згоды абароны на прапазыцыю пракурора і просьбы яе каб па магчымасьці ў камэры абвінавачаных даданы былі не крымінальныя арыштанты, Суд пастанаўляе скасаваць ізоляцыю абвінавачаных у вастрозе з тым, што ня будуць яны пасаджаны разам.

Затым Суд пераходзіць да азнаёмленьня абвінавачаных з прабегам працэсу ў часе іх няпрысутнасьці на салі. Прэзэс сьцьвярджае, што ўсе абвінавачаныя, апрача Мыгаля, адмовіліся даваць паказаньні папольску. Выясьненьні на украінскай мове ня былі прыняты, таму што ў варшаўскім судзе абавязвае польская мова, а ўсе абвінавачаныя гаварыць папольску ўмеюць. У гэтым ня было ніякіх сумляваньняў. З прычыны адмовы абвінавачаных, апрача Мыгаля, ад паказаньняў, Суд адчытаў іхнія паказаньні, даныя на сьледстве.

Далей суд прыступіў да прачытаньня паказаньняў Мыгаля, даных ім на паседжаньні суда ў суботу 23-га лістапада. Пасьля прачытаньня, прэзэс суда заявіў, што абвінавачаныя маюць права даць дадатковыя выясьненьні, і абвясьціў палудзенны перарыў.

На пасьляпалудзенным паседжаньні цікавым было, паміж іншым, выступленьне адваката Ганкевіча, які запрапанаваў прачытаньне з актаў сьледзтва цэлага раду дакумэнтаў, паказаньняў і корэспондэнцыі паміж абвінавачаным Лэбэдэм і вастрожнымі ўладамі ў доказ таго, што абвінавачаны прабываў год і 5 дзён закованым у кайданы.

На гэта пракурор Жэленьскі адказаў, што ніхто не патрабуе ўтойваць факту налажэньня на абвінавачанага Лэбэда, як і на некаторых іншых абвінавачаных, кайданоў у вастрозе. Факт гэты абапёрты на вастрожным рэгуляміне і акалічнасьцях гэтае справы.— Хай пан абаронца, не забываецца, —сказаў пракурор,—што гэта працэс аб забойсгве міністра Рэчыпаспалітай і што абвінавачаныя былі учасьнікамі тэрорыстычнае змовы. Ці-ж можна дзівіцца, што адносна да іх былі ўжыты дазволеныя і прадбачаныя законам спосабы асьцярожнасьці. Апрача таго важна, што трэ‘ было рупіцца і аб цэласьці самых абвінавачаных, ведаўшых, што ім пагражае высокая кара і могшых парывацца на самасубства.

— Высокі Суд!—сказаў пасьля гэтага адвакат Ганкевіч,—паважаны пан пракурор зьвярнуў увагу Высокага Суда, што тут выступаюць людзі, абвінавачаныя ў забойстве міністра. Я лічу, што няма розьніцы, калі ідзе аб жыцьцё чалавека.

Пракурор Жэленьскі: — Гэта такія заявы, каторыя я хацеў-бы ўжо скончыць. Аднак яны змушаюць мяне даць адказ. У дадзенай справе ідзе ня толькі аб забойства міністра, але і аб тэрорыстычную арганізацыю, якае існуе не ад сяньняшняга дня. Абаронца, успамінаючы, што абвінавачаных трактавалі гэтак спэцыяльна таму, што прадметам працэсу ёсьць забойства міністра Перацкага, абмінуў тую падробнасьць, што гэтыя самыя абвінавачаныя адказваць будуць,— не перад гэтым, праўда, судом,— за сьмерць студэнта Бачынскага і дырэктара гімназіі Бабія. Вастрожныя ўлады споўнілі свой абавязак. Ішло аб тое, каб ня было пакушэньня на жыцьцё абвінавачаных, бо былі сярод іх гэткія, паказаньні якіх былі для арганізацыі нявыгаднымі.

Суд пастанавіў прапазыцыю абаронцы аб прачытаньні дакумэнтаў, як нямаючую давадовага значэньня для справы і нямогучую мець уплыву на прыгавар, аддаліць.

У гэтым месцы адвакат Шлапак стаўляе падобную прапазыцыю аб прачытаньні некаторых бачын актаў сьледзтва на доказ, што таксама і абвінавачаны Карпынэць прабываў у вастрозе ў кайданох.

Суд аддаліў і гэту прапазыцыю.

Адвакат Горбовый прапануе выклікаць, як сьведку, Дзьмітра Грыцэя—адміністратара львоўскага студэнцкага дому, у якім жыў абвінавачаны Бандэра, дзеля устанаўленьня тае акалічнасьці, што абвінавачаны, ў часе ад 18 красавіка да 14 чэрвеня, прабываў заўсёды ў Львове і ня мог езьдзіць у Кракаў і Варшаву. Цяпер Дзьмітро Грыцэй прабывае ў месцы адасобненьня ў Картуз-Бярозе.

Пракурор Рудніцкі: — Акалічнасьць, каторую мае сьцьвярдзіць сьведка Грыцэй, зьяўляецца для справы настолькі паважнаю, што я прылучаюся да прапазыцыі абароны, хоць і спозьнены срок дзеля падаваньня сьведкаў.

Суд пастанаўляе дапусьціць паказаньне сьведкі Грыцэя і даручыць адпаведнаму сьледчаму судзьдзі апытаньне яго пад прысягаю.

(Працяг будзе).

Адна ноч.

(Успамін з сусьветнай вайны).

Нашто выдумваць? Нашто займацца фантазіяй, калі жыцьцё іншы раз стварае вельмі цікавыя гісторыі, ці вярней—гэткія кусочкі гісторыі, якія выглядаюць проста на загадку па сваёй цікавасьці?

Была і ў маім жыцьці адна гэткая цікавая ноч.

Ноч на сусьветнай вайне. Ноч у палявым тэлеграфе, ў самым штабе ковенскай крэпасьці.

Не адну ноч я правёў там.

Розныя бывалі ночы.

Але адна з іх—найцікавейшая.

Можа цікава таксама, як я папаў у штаб крэпасьці? Я — шэры тады расейскі салдат, якіх было мільёны?

Пасьля доўгага бадзяньня з тылавым батальёнам па фронце, пасьля аднаго вядомага адступленьня з-пад Гумбінена з I арміяй генэрала Рэненкампфа і пасьля другога катастрофічнага адступленьня ў складзе 20-га расейскага корпусу генэрала Булгакова, адпачыўшы з месяц у Горадне, папаў я ў красавіку месяцы 1915 году ў штаб аднае асобнае брыгады ў Коўна.

Хочацца расказаць пра ўсё гэта бяз ніякіх лішніх фарбаў, разказаць проста, як яно было.

З Горадна (роднага Горадна, дзе першы раз, і не бяз удачы, я ўзяўся за пісьменьніцкае пяро!) я прыбыў у Коўна.

Спачатку штаб брыгады стаяў у „Новай гасьціньніцы“ ў горадзе. Мяне памясьцілі ў асобным пакоі з высокага росту малайцом — Аляксандрам Мікалаевічам Алфеевым, скончыўшым напярэдадні вайны юрыдычны факультэт Томскага унівэрсытэту. Мілы таварыш быў гэты ніжня-ноўгарадзец Алфееў. Жылі мы з ім дружна.

Аднойчы Алфееў недзе загуляў. Дзьве ночы ня было яго.

На трэці вечар, скончыўшы сваю канцэлярскую работу, я ўвайшоў у „свой“ пакой і застаў Алфеева на каленах перад яго ложкам.

Ён цяжка ўздыхаў і... маліўся.

Я голасна засьмяяўся, павалíўшыся на сваю пасьцель побач.

— Вы мне даруйце,—далікатна, але зусім такі цьвёрда, сказаў Алфееў,—але вы, Макар Мацьвеевіч, *ей Богу*, дурань...

— Ня ведаю, хто з нас больш дурань? — адказаў я, яшчэ больш рагочучы...

А сьмешнага запраўды было мала.

Ужо каля трох тыдняў жылі мы разам з Алфеевым. Малітвы (нават перад абедам і вячэрай) былі ў нас агульныя, *казённыя*. Алфееў, (як і я—грэшны чалавек), — ніколі ў сваім пакоі аб малітвах ня думаў.

А тут раптам—Алфееў, унівэрсант, і... моліцца.

Дый яшчэ як?

Гэта было сьмешна.

Але тое, што асабістым ад‘ютантам у камэнданта ковенскай крэпасьці быў кавалерыйскі паручык Калюбакін, зусім ня было сьмешным.

Гэты Калюбакін усяляк паказваў сваю строгасьць, прычапляючыся да салдатаў за неаддаваньне *чэсьці*, і раз, кажуць, наляцеў на ехаўшага конна казака, якога пацягнуў за гэту самую чэсьць. Казак ахрысьціў Калюбакіна сваім бізуном на галоўнай вуліцы ў белы дзень і ўцёк.

Я сам бачыў Калюбакіна ў штабе крэпасьці з падвязанаю шчакою, яшчэ больш злога, як заўсёды. Можа і праўда, што бінтаваў ён шчаку пасьля казацкай... чэсьці.

Наляцеў на Калюбакіна і мой прыяцель Алфееў, які, адвёўшы душу ў малітве, расказаў, калі я кінуў сьмяяцца, чаму ён моліцца.

— Даўно тут, на тым баку вуліцы, страляе да мяне вокам пакаёвачка адна, — казаў Алфееў, — тры дні таму ізноў вышчарыла зубы. Я не марудзіў. У браму да яе і давай зубы замаўляць. Аж тут, каля гэтага самага нашага вакна, праходзіць Калюбакін. Я зусім забыўся, — кажа Алфееў, — што я бяз шапкі, ўзяў яму быццам пад брыль рукою. Ён падскочыў да мяне:

— Да пустой галавы, кажа, рукі не прыкладаюць. Марш на адзін дзень на гауптвахту!

— Арыштаваў? — зьдзівіўся я.

— Мала гэтага, Макар Мацьвеевіч,—адказвае Алфееў,—ён мне яшчэ і цукру ў зубы даў.

Што Калюбакін быў страшэнным мардабоем, аб гэтым ведаў увесь гарнізон.

Ня меншы мардабой—наш начальнік брыгады палкоўнік Толбузін знайшоў неяк сярод дакумэнтаў фатаграфію Алфеева з унівэрсытэцкім значком на правым баку мундзіра і зараз-жа прагнаў яго з канцэлярыі ў вучэбную каманду, а адтуль паслаў у Маскву ў афіцэрскую школу.

Мы разьвіталіся з Алфеевым мусі назаўсёды.

У траўні месяцы штаб нашае брыгады перайшоў у загарадны двор, які называўся мыза Фрэда.

Працы было заўсёды шмат. Палкоўнік Толбузін наводзіў жах на ўсіх сваёю грубасьцю. Здарэньне памагло мне ўцячы ад гэткага начальніка.

Аднаго дня прыйшла з штабу крэпасьці тэлефонаграма да Толбузіна з пытаньнем, ці няма ў яго чалавека, які ўмее пісаць на машыне?

Толбузін адказаў, што няма. Наш тэлефоністы Шлямаў пытаецца ў мяне:

— Хочаш перайсьці ў штаб крэпасьці?

— Чаму не?—адказваю я.

— Звані зараз-жа да старшага пісара па шыхавой часьці Кавалёва.

— Я ня знаю яго!—адказаў я.

— Дык я крыху знаю, — кажа Шлямаў і выклікае да тэлефону Кавалёва.

— Хто пры апараце?—пытаюся я, прылажыўшы тэлефонную трубку да вуха.

— Старшы пісар Кавалёў, — пачуўся адказ.

— Я рызыкую гаварыць з вамі, ня знаючы вас, выбачайце... Тут была тэлефанаграма, ці ёсьць хто ў нас, што умее пісаць на машыне. Адказана, што няма. А тымчасам я ўмею...

— Як вашае імя і прозьвішча?—перабіў мае трывожныя сло-

Гаспадарчы аддзел.

Да справы перахоўваньня сочных кормаў.

Справа перахоўваньня сочных кормаў мае ў нас вялічэзнае значэньне. У нашай вёсцы звычайна не хапае корму для жывёлы. Характар жа нашага грунту і гаспадарчая калькуляцыя змушае селяніна трымаць жывёлы як найболей, а карміць яе няма чым. Праўда, увосені заўсёды можна сабраць шмат атавы, лісьцьця буракоў, лісьцьця капусты, нагадаваць патрэбную колькасьць кармавых мяшанак, засеяўшы іх пасьля збору раньняе галоўнае расьліны, але нажаль для сушэньня ўсяго гэтага ўжо няма адпаведнае пагоды, а некаторых з гэтых кормаў і наагуль высушыць трудна (бурачнае лісьцьцё).

Апошнімі гадамі гаспадарчыя часопісі і розныя земляробскія інстытуцыі сільна прапагуюць кансэрваваньне сочнага корму заквашваньнем. Пры гэтым гаспадарам радзіцца пабудаваць спэцыяльныя бэтонныя будовы-сіласы, а для дробнай гаспадаркі застаецца адна магчымасьць квасіць корм ў звычайных ямах у зямлі.

Квашаньне корму рэч ня новая. Спосаб гэты ў вялікім маштабе пашыраны па усей Эўропе і Амэрыцы. Там заквашваюць ня толькі розныя прамысловыя адпадкі, прыкл. бурачныя абрэзкі на цукраварнях, але нават сеюць спэцыяльна для гэтае мэты кукурузу, ці конскі зуб, або падсонешнік. Чаму сеюць для сіласаваньня толькі гэтыя расьліны, а не якія-небудзь іншыя можна вытлумачыць толькі тым, што гэтыя расьліны буйна растуць і даюць зялёнае масы ў некалькі разоў больш, як магла-б даць гэтае масы трава, засеяная на тым самым кавалку поля. Аднак, як паказалі досьледы, праведзеныя спэцыяльнай інстытуцыяй для дасьледжваньня тарфянікаў у Сарнах, з якіх вынікае, што кукуруза і конскі зуб для заквашваньня ў ямах зусім не падходзяць. На пёршы пагляд вельмі дзіўна, што кукуруза дала кепскія вынікі, калі гэтая расьліна мае ў сабе вялікую колькасьць цукру і таму лічыцца тыповай расьлінай для сіласаваньня. Тым часам, калі прыняць пад увагу, што як кукуруза, так і конскі зуб маюць вельмі цьвёрдыя сьцеблы і ў звычайных ямах трудна іх так уціснуць, каб паміж зложаным кормам не засталося зусім паветра, а калі паветра ёсьць, то корм абавязкава пачне псавацца.

Сарненскія досьледы паказалі яшчэ і тое, што ў ямах вельмі добра заквашваюцца розныя мяшанкі, у якіх знаходзіцца пэўны процант матыльковых расьлінаў як пялюшка, віка і г. д. Апрача таго, у ямах добра заквашваецца бурачнае і капустнае лісьцьцё, *а найлепей за ўсё травы.*

Заквашанае ліхазельле зьяўляецца таксама добрым кормам.

Што тычыць траваў, то трэба сказаць, што яны пры сарненскіх досьледах далі пасьля заквашваньня толькі 15 процантаў стратаў. Гэтыя 15 процан. стратаў бываюць звычайна пры сушэньні травы на сонцы ў часе добрае пагоды. Добрые вынікі досьледаў з травою трэба тлумачыць, папершае тым, што трава мягкая і добра зьлягаецца, так што паветра да травы ня мае доступу і такім чынам атрымліваецца добры корм, а падругое, трава мае ў сабе якраз тую колькасьць вільгаці, якая патрэбна для добрай закваскі, а знача няма лішняга соку, няма адплыву яго і дзеля таго, няма лішніх стратаў.

Апрача заквашваньня ёсьць яшчэ іншы спосаб перахоўваньня на зіму познае сэрадэлі, позных мяшанак і наагул іншых траваў. Спосаб гэты палягае на тым, што вышэй успомненыя расьліны косяць, а пасьля даюць ім магчымасьць на сонцы ці ветры правянуць і потым ужо складаюць іх тут—жа, на полі ў маленькія копкі і накрываюць іх саламянымі каўпакамі зьверху ад дажджу. Дзякуючы таму, што паветра позняй восеньню халоднае, трава, лежачы ў малых копках, ня можа сагрэцца. Так зложаная трава можа ўсю зіму праляжаць і ня згубіць ні выгляду, ні смаку, разумеецца толькі тады, калі ў копкі будзе складацца правяўшая і ня мокрая трава.

Вынікі навейшых досьледаў з кармамі.

Авёс, як корм для малочных кароў. Досьледамі сьцьверджана, што калі ў мешаніне канцэнтраваных кормаў знаходзіцца аўса 45 проц. то павялічваецца ў кароў жыр у малацэ; ня мае гэта, аднак, уплыву на колькасьць малака. Калі-ж у мешаніне канцэнтраваных кормаў будзе аўса 85 проц. то колькасьць малака зьменшыцца, але процант жыру астанецца той самы.

Часта бывае, што ўплыў корму на колькасьць жыру ёсьць часовы. Спачатку процант падымаецца, а пры даўжэйшым карменьні вяртаецца да папярэдняга стану.

Авёс. як корм для цялят. Цяляты пачынаюць травіць цэлы авёс паміж 4—6 месяцамі, гэта значыць —ад таго часу, калі пачынаюць жаваць жуйку. Да гэтага-ж часу трэба цялятам даваць авёс тоўчаны.

Лянны алей, дадаваны да худога малака цялятам у распыленым стане ад'емна ўплывае на асаджваньне вапны.

Зялёны корм для кароў. У Станіслававе зроблены досьледы над карыснасьцяй розных зялёных кормаў у параўнаньні іх з карыснасьцяй травы на пасьбішчы. Аказалася, што канюшына, люцэрна, або мешаніна вікі з аўсом дае ў сярэднім з гэктара каля 4721 кармавой адзінкі, тады, як вартасьць травы з 1 гэктару пасьбішча давала толькі 2894 кармавых адзінак. З гэтага відаць, што 1 гэктар зялёнага корму можа выжывіць у працягу 117 дзён 6,2 кароў вагою ў 450 кгр., тады як гэктар пасьбішча можа выжывіць у працягу таго-ж часу толькі 3,6 каровы тае самае вагі.

Што-ж датычыць стану здароўя кароў, якія праз круглы год трымаліся ў хляве, то трэба сказаць, што яны выглядалі многа горш, чымся тыя каровы, якія праз лета хадзілі на пасьбішчы.

Зялёная люцэрна для сьвіней прызначаных на бэконы. Досьледы, зробленыя ў гэтым кірунку, далі ад'емныя вынікі: кепскі прырост, горшая якасьць атрыманага прадукту і кепскае выкарыстаньне кормаў.

Лісьцьцё цыкорыі для сьвіней, прызначаных на бэконы. Досьледы з цыкорыяю далі добрыя рэзультаты.

Навучайце сваіх дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

10-га гэтага сьнежня выйдзе з друку *„Беларускі Календар на 1936 год"* (*кніжка ў 80 бачын*), выд. ТБА.

Зьмест гэтага календара ня мае нічога супольнага з выпушчаным ўжо раней з друку „дзівосным". „Biełaruskim Narodna-Haspadarczym" календаром Я. Станкевіча, надрукаваным аж у чатырох розных інтэрпрэтацыях лацінікай і гражданкаю і падшытым казкамі або „Дудкай Беларускаю", якая заляжалася ў выдаўца бяз ніякага руху ўжо некалькі гадоў.

„Беларускі Календар" ТБА зьмяшчае ў сабе інфармацыйны аддзел, гісторыю Віленскай Беларускай Гімназіі, публіцыстыку, поэзію, бэлетрыстыку, парады лякарскія, сельска-гаспадарчыя і сьпісак лякарстваў вэтэрынарнае аптэчкі, якую вельмі карысна мець кожнаму земляробу.

Цана календара 75 грош.

Што здабылі італьянцы ў Абісініі і якім коштам?

У часопісі „Marianne" вядомы знаўца ўсходніх і асабліва абісінскіх адносін Marcel Griaule зьмясьціў артыкул пад загалоўкам „Балянс аднае вайны", у якім цікава асьвятляе тэрыторыяльныя здабычы і кошты італьянцаў у іхняй вайне з Абісініяй на дзень 15 лістапада с г.

— Пачатковая праграма італьянскага генэральнага штабу,—піша аўтор, — прадбачвала пасоўваньне ў глыб Абісініі ўдоўж усіх важнейшых ці магчымых дарог. Калі гаварыць пра паўночны абшар, які граніччыць з Эрытрэяй, дык праграма гэтая зрэалізована толькі ў часьці: італьянская армія ўварвалася ў Тігрэ, але затое зусім не ўвайшла ў правінцыю Уолькайт, якая граніччыць з англа-эгіпэцкім Суданам, каб не камплікаваць сытуацыі з ангельцамі. На ўсходнім фронце—данакільскім — проектованы марш, дзеля перарэзаньня чугуначнае лініі Джыбуті-Адзіс-Абэба і заняцьця Дэсіе, дасюль не зрэалізованы. Нарэшце, на паўдзённым фронце, ад пачатковага пляну, абнімаўшага паход удоўж усіх далінаў рэчак, італьянцы адмо-

---

вы Кавалёў.

Я назваўся.

— Заўтра ў дзесяць гадзін вы будзеце ў нас,—адказаў Кавалёў.

— Дзякую! да пабачаньня! — пасьпеў адказаць я.

Зараз-жа ўночы прыйшла ізноў тэлефонаграма палкоўніку Толбузіну, падпісаная начальнікам штабу крэпасьці генэралам Буркоўскім, адкамандзіраваць мяне на 10-ю гадзіну ў штаб крэпасьці.

Раненька выклікае мяне палкоўнік Толбузін у свой пакой.

— „Ну,—думаю сабе,—дасьць цукру ў зубы", — як казаў той Алфееў.

— Што гэта значыць? — строга, але спакойна, пытаецца Толбузін,—знаёмыя ці што, там, у штабе крэпасьці, у цябе завяліся?

— *Никак нет, ваша высокаблагородзіе,* – адчыканіў я пасалдацку, кажучы начальству праўду.

Толбузін зьмерыў мяне сваім строгім пaглядам з ног да галавы і загадаў на 10-ю гадзіну зьявіцца ў штаб крэпасьці.

Гэтак і папаў я туды за адну кароткую начную гутарку з пісарам Кавалёвым, прыняўшым мяне ў штабе зусім пабрацку.

Аднак пад начальствам Кавалёва мне служыць не давялося, колькі ён ні стараўся гэта зрабіць.

Аказваецца, што пісаць на машыне трэба было ў палявым тэлеграфе пры генэральным аддзеле штабу крэпасьці, размнажаючы ў некалькіх экзэмплярах баявыя прыказы, аддаваныя штабам 10-й арміі праз апарат Юза.

Дзень і ноч сядзеў я ў тэлеграфе разам з апранеными ў паўвайсковую форму тэлеграфнымі вураднікамі ды салдатамі, знаўшымі тэлеграф. На другі дзень (а таксама і ноч) мяне зьмяняў таварыш, а я адпачываў.

Сярод цывільных духам вураднікаў тэлеграфу, якія, не выключаючы і паважнага, сіваватага ўжо, латыша-начальніка, ўсе віталіся са мною, падаючы руку, неяк мала адчувалася вайна. Хоць з работы апарату Юза відаць было, што пад Коўнам яна аж кіпіць.

Не адзін дзень і не адну ноч прышлося мне слухаць нелітасьцівы трэскат апарату Юза.

Пры асабліва важных тэлеграмах фармальнасьць вымагала прысутнасьці дзяжурнага афіцэра, які таксама сядзеў дзень і ноч тут-жа ў тэлеграфе.

Дзяжурылі заўсёды афіцэры артылерыі, зьмяняючыся праз кожныя 24 гадзіны.

Бывалі дні і ночы, што Юз трашчаў бесперастанку, бывалі і мамэнты даволі спакойныя.

Адзін тыдзень удаўся асабліва трывожны. 3-ці расейскі корпус, штаб якога займаў Сапяжышкі, пачаў адходзіць назад. Праціўнік напіраў.

Калі аднае раніцы я зьбіраўся на службу, каб зьмяніць таварыша пры машынцы, сярод каманды пайшла чутка, што немцы занялі Сапяжышкі. Тэлеграфістыя пацьвярдзілі гэтую навіну. Штаб 3-га корпусу затрымаўся ў мызе Новы-Двор.

За цэлы дзень ніякіх вестак аб расейскім контр-наступленьні ня было. На фронце, відаць, усё заціхла. Юз працаваў слаба. А ўночы і зусім ня было чаго рабіць.

Цішыня. Дзяжурны юзісты моцна храпе на абшытым скураю тапчане. Я, як і дзяжурны афіцэр, спаць ня маю права. Мілага выгляду малады паручык чытае раман, а я чышчу і рэгулюю машыну.

Раптам афіцэру спатрэбілася чагосьці выйсьці на калідор.

Яшчэ мінута і зазваніў тэлефон у мяне над галавою.

Думаючы, што афіцэр на калідоры чуе гэты сыгнал, а таксама спадзяючыся, што тэлефон разбудзіць спаўшага вурадніка-тэлеграфістага, я не сьпяшаўся брацца за трубку. Але афіцэр недзе замарудзіў, вураднік хроп, як запарожац у карчме, і я мусіў падыйсьці да тэлефону.

— Allo! Хто гаворыць?—спытаўся я.

Замест адказу чысьцюсенькай расейскаю моваю інтэлігентны голас ласкава пытаўся:

— Скажэце, калі ласка, дзе стаіць штаб 3-га армейскага корпусу?

— М... мы...

Невядома каму ў адказ я ледзь ня выпаліў: „мыза Новы-Двор".

Але ў час затрымаўся і пачаў энэргічна дапытвацца:

— Хто гаворыць?

— Ды адказвайце хутчэй, ці вам ня ўсё роўна?

— Не, ня ўсё роўня, — цьвярдзіў я, — пытаньне важнае... Хто гаворыць?

— Сапяжышкі! — пачуўся той самы голас.

Мне зрабілася крыху неяк горача, але я напружыў усю сілу свае волі і цьвёрда заявіў:

— Тут штаб крэпасьці, а я— *ніжні чын* і на гэткія пытаньні нікім адказваць не ўпаважнены. Я паклічу дзяржурнага афіцэра...

У дзьверах паказаўся якраз дзяжурны паручык.

— Перадаю трубку іх благародзію, — дакончыў я, аддаючы апарат паручыку і пачуўшы, што ў тэлефоне нешта адразу храснула. Размова перарвалася.

Колькі ні званіў паручык — водгуку ня было з... Сапяжышак. І хто да нас толькі што званіў — устанавіць праз цэнтральную станцыю не ўдалося.

— З кім ты гаварыў? – зьвярнуўся да мяне паручык.

— Не магу знаць, — паводле уставу, адказаў я.

— Чаго ён хацеў? — дапытваецца афіцэр далей.

— Пытаўся жаночы голас, ваша благародзіе, ці не дзяржурыць часам тут сягоньня капітан Ваулін? Я адказаў, што, як *ніжні чын,* ня сьмею адказваць на гэтае пытаньне і абяцаў паклікаць вас, — рапартаваў я афіцэру з магчымай спакойнасьцю...

Здараньне гэтае ночы ўрэзалася мне ў памяць на ўсё жыцьцё і нават пазьней, будучы на вайне афіцэрам, я нікому не расказваў пра яго.

Дый як расказваць пра тэлефон у штаб крэпасьці з боку праціўніка, якому я ледзь ня выдаў, з гарачкі, важны ваенны сэкрэт?

Краўцоў Макар.

віліся і абмежаваліся кірункам на Гарар. Адмова ад акцыі ў заходняй часьці Огадэну, побач з ангельскаю калёніяй Кэныя, адбылася з тых самых прычынаў, што і на поўначы. Дый урэшце абмежаваньне акцыі адным толькі кірункам было шчасьлівым рашэньнем, таму што пачатковы плян, — як думае аўтор артыкулу, — апіраўся хутчэй на энтузіязме, як на развазе.

Дасюлешнія здабычы выражаюцца агулам у 70.000 квадратных кілёмэтраў прастору, але не абсаджанага і трудна кантралянага. З гэтага ліку каля 20.000 квадратных кілёмэтраў прыпадае на правінцыю Тігрэ, а рэшта на Огадэн. З агульнае лічбы ўсяго толькі 10.000 квадратных кілёмэтраў залічваецца да ўраджайных земляў, а толькі 5.000 квадратных кілёмэтраў у правінцыі Тігрэ могуць быць зараз-жа адданыя пад апрацоўку.

Расходы, зьвязаныя з абісінскім паходам, на дзень 15-га лістапада дасягаюць для Італіі *пяцёх мільярдаў лiраў*.

Зразумелая справа, што ў гэткі сухі цыфровы рахунак Marcel'a Griaule не ўваходзяць страты жывымі людзьмі і ўсе страшэнныя труднасьці вайны ў экзотычнай краіне.

Справа лігаў у францускай палаце.

Палата дэпутатаў разглядала трэцяга дня пытаньне аб нацыянальных лігах. Першым выступіў камуністычны дэпутат Рамэт, каторы зьвярнуўся да ўраду з запытаньнем, якія меры думае ён прыняць у сувязі з усіленай дзейнасьцяй нацыянальных лігаў.

„Вогнены Крыж“, па словам Рамэта, знаходзіцца ў стадыі няспыняючайся мобілізацыі сваіх сілаў. Па думцы Рамэта, зьяўляецца немагчымым, каб у краі існавала рэгулярная армія, непадпарадкаваная ўраду. „Вогнены Крыж“ у кожную хвіліну гатовы да барацьбы. Далей прамоўца заявіў, што забурэньні ў Ліможы былі вынікам правакацыі фашыстаў. Стрэлы з натаўпу ў паліцыю зьяўляюцца доказам таго, што „Вогнены Крыж“ выступаў са згоды ўладаў. Улады такім чынам распаляюць унутраную вайну.

Дэп. Дэльбар (левы рэспубліканец) у адказ на выступленьне Рамэта заявіў, што камуністы ў Донаі арганізуюцца і правакуюць грамадзян патрыётаў. „Паны камуністы,—заявіў прамоўца,— гэта вы зьяўляецеся фашыстамі“.

Дэп. Рамэт прачытаў у палаце пісьмо дэп. Брыера (Оран). З гэтага пісьма, па думцы Рамэта, вынікае, што палкоўнік ля Рок запрапанаваў міністру ўнутраных справаў помач „Вогненнага Крыжу“ для навядзеньня ў краі парадку. Рамэт заявіў, што прэм'ер-міністар Ляваль сам зьяўляецца сябрам „Вогненнага Крыжу“. Заяўленьне гэтае выклікала сьмех сярод правых.

У заканчэньні Рамэт падчыркнуў, што камуністы падтрымаюць толькі такі ўрад, каторы дасьць гарантыю распушчэньня лігаў.

Дэп. Герню (радыкал) у сваёй прамове цьвердзіў, што загавор фашыстаў, якія рыхтуюцца захапіць уладу, не падлягае сумліву. Калі ўрад ня зьменіць тактыкі, то радыкалы зьменяць урад.

На гэтым паседжаньне было закончана.

Ад чаго пачаў сваё панаваньне грэцкі кароль.

Кароль Георг II, зараз-жа пасьля свайго прыезду ў Афіны пастанавіў выдаць дэкрэт аб амнэстыі ўсіх учасьнікаў у паўстаньні, якое было ў сакавіку месяцы. Проціў гэтага востра выступіў ген. Кондзіліс, дасюлешні, фактычна, дыктатар Грэцыі. Кароль аднак паставіў на сваім. Дэкрэт аб амнэстыі, зацьверджаны ўрадам праф. Дэмэрціса, ужо падпісаны каралём. Гэтая амнэстыя абыймае 578 чалавек, якія знаходзяцца ў турмах.

Праз паўгадзіну пасьля абвешчаньня амнэстыі, брама афінскай турмы была адчынена для палітычных вязьняў. Насельніцтва радасна прывітала зьвольненых. У гэты-ж дзень у каралеўскім палацы зьявіліся прадстаўнікі сацыялістаў і дэмакратаў, каб падзякаваць каралю за амнэстыю. Пасьля зьявілася дэлегацыя ад афіцэраў афінскага гарнізону, якая ўрачыста заявіла, што для грэцкай арміі ў сучасны мамэнт няма больш высокага аўторытэту, чымся аўторытэт караля.

Гэтае заяўленьне было вялікім ударам для ген. Кондзіліса. Трэцяга дня ген. Кондзіліс выехаў з Афінаў у свой двор, які знаходзіцца ў 30 кілём. ад сталіцы.

У добра асьведамленых кругох цьвердзяць, што кароль хутка распусьціць парлямант і назначыць новыя выбары, ў каторых возьмуць удзел усе партыі. У сувязі з гэтым чакаецца ў хуткім часе паварот Вэнізэлёса.

Ангельскія манэўры каля Гібральтару.

Як паведамляе нямецкае інформацыйнае бюро з Гібральтару, учора ноччу адбыліся там манэўры ангельскіх сухапутных войскаў, флёту і самалётаў. Гэта ўжо трэція манэўры ў працягу апошніх двух месяцаў. У порце ўсе параходы, ваенныя і гандлёвыя, пагасілі агні, а так-жа і ўсе самаходы. Часьць самалётаў зрабіла пробную атаку.

Ліквідацыя сындыкатаў.

Міністар гандлю і прамысловасьці Гурэцкі на подставе 5-го параграфа закону аб сындыкатах зьліквідаваў 44 сындыкаты, працуючыя ў галінах мэталёвай, папернай, мінэральнай, нафтовай і інш. прамысловасьцяў.

Абніжэньне цаны на цукар.

Учора у віленскім старостве адбылася конфэрэнцыя ў справе ўстанаўленьня цаны на цукар. У конфэрэнцыі прымалі ўдзел прадстаўнікі староства, дырэктар віленскага аддзелу банку цукровага сындыкату і прадстаўнікі купецтва і гуртаўнікоў. На паседжаньні было пастаноўлена, што банк цукровага сындыкату прадае гуртаўнікам цукар па цане 97 зл. 40 гр. за 100 кілё, а гуртаўнікі прадаюць яго драбнейшым гандляром па 98 зл. 50 гр. за 100 кілё. Прымаючы пад увагу, што, павадле распараджэньня міністэрства гандлю і прамысловасьці, гандляры ня маюць права зарабляць на цукры больш як 5 гр. на кілё, цукар у крамах ня можа прадавацца даражэй, як па 1 зл. 3 гр. за кілё.

Аднак буйнейшыя гандляры, маючыя вялікі абарот, а дзеля гэтага, і магчымасьць задаволіцца меншым зыскам, пачалі ўжо прадаваць цукар па цане 1 зл. за кілё.

З італа-абісінскага фронту

Пачатковы абісынскі плян на Огадэнскім фронце палягаў на чаканьні італьянскага наступленьня на лініі Даггобур — Джыджыга аднак тое, што італьянцы выслалі ў гэтым напрамку толькі невялікія, слабыя атрады, закідываючы адначасна бомбамі з самалётаў абісінскія атрады, бароначыя подступы да Харару, прымусіла абісінцаў пачатковы плян зьмяніць. Абісінскае камандаваньне пастанавіла перайсьці на паўдзённым фронце ў наступленьне.

Паміж Даггабурам, Джыджыгай і Ангельскім Сомалі наглядаецца значнае ажыўленьне. Вялікая колькасьць самаходаў бесперастанна падвозіць войскам раса Насібу неабходную да рашучага наступленьня амуніцыю. Налёты італьянскіх самалётаў на Даггабур ня прынесьлі вялікіх стратаў. Пры рацэ Вэбэ Шэбэлі абісінцы зьбілі 2 італьянскія самалёты.

На паўночным фронце італьянскае наступленьне ўжо пачалося. У напрамку на Макальле пасоўваюцца значныя абісінскія сілы пад камандай раса Касы.

Перадавыя абісінскія атрады атакавалі ў ночы італьянскія пазыцыі каля Шэлікот, напоўдзень ад Макальле. Прыходзяць таксама весткі аб сутычках каля Дэрбі — 10 кілёмэтраў на паўднёвы захад ад Макальле і каля ракі Таказэ — на поўдзень ад Адзірассэ. Усё гэта сьведчыць, што абісінскае наступленьне на паўночным фронце разьвіваецца шыбка і энэргічна. У наступленьні прымае ўдзел рэгулярная добра азброеная армія.

Італьянскім войскам вельмі перашкаджае бездарожжа. Нядаўна выбудаваныя дарогі размыў, трываючы ад даўжэйшага часу, дождж і зрабіў іх зусім непраезднымі. Самаходы італьянцаў ўгразаюць у размытых дарогах і часта немагчыма іх выцягнуць. Бездарожжа вельмі пагражае палажэньню італьянскіх войскаў, якія моцна церпяць ад недавозу пажыву і амуніцыі.

Выступленьне віцэ-прэм'ера Кваткоўскага на бюджэтнай сэсіі Сойму.

5-га гэтага сьнежня а гадз. 11.15 пачалася бюджэтная сэсія Сойму. Першым пунктам парадку дня было першае чытаньне бюджэтнага прэлімінара на 1936-37.

Адкрыўшы паседжаньне, маршалак Сойму п. Цар даў слова віцэ-прэм'еру і міністру скарбу п. Кваткоўскаму, каторы матываваў неабходнасьць над'звычайных мерапрыемстваў і заявіў, што шляхі, на якіх была скіравана скарбовая палітыка ўраду, былі рацыянальнымі ў сувязі з перажываньнем усім сьветам крызысу. Разьвіцьцё дэфіцыту ў бюджэце Польшчы пачалося ў 1930 годзе: дэфіцыт зрабіўся хранічным але гэткага палажэньня ня можна цярпець. Агульная сума дэфіцыту за гэты пэрыяд часу дасягае 1 140 мільёнаў злотых. Ніводзін з ранейшых урадаў, а таксама цяперашні ўрад, ня лічыў магчымым ліквідаваць шляхам інфляцыі (паніжэньня вартасьці злотага), каторая павяла-б да зруйнаваньня бяднейшых слаёў насяленьня, нарабіла-б хаосу ў скарбова-гаспадарчых адносінах у краі і была б спосабам палепшаньня сытуацыі толькі на кароткі час.

Міністар Кваткоўскі матываваў урадовыя мерапрыемствы ў кірунку аздараўленьня дзяржаўных фінансаў гэткімі рашучымі аргумэнтамі:

— Фабрычная прадукцыя і здабыўчая прамысловасьць у краі моцна панізілася і не дасягае даваенных лічбаў. Курс акцыяў прамысловых прадпрыемстваў значна панізіўся, попыт на электра-энэргію і фабрычныя тавары ўпаў да мінімуму, вываз польскага сыр'я і тавараў за граніцу ў працягу апошніх 6—7 гадоў у некаторых галінах пэменшаў у 10—15 разоў.

Найпрымітыўнейшыя свае патрэбы вёска задавальняе ў мінімальным разьмеры.

Дзьве трэція часьці жыхароў ледзь-ледзь могуць справіцца з бюджэтным мінімумам.

У далейшым п. міністар сказаў пра вялікую задоўжанасьць, якая засталася ад мінулых гадоў, а з ёю мусіць лічыцца цяперашні ўрад. Крэдытныя магчымасьці краю таксама былі схарактарызованы п. міністрам.

Пасьля перарыву, міністар Кваткоўскі паясьніў, што ўрад, адмовіўшыя ад некаторых крыніцаў даходу, з аднаго боку, зьменшыў паступленьні на 172 мільёны, а з другога—знайшоў новыя крыніцы даходу, павялічыўшы яго на 30 мільёнаў.

Дэкрэты ўраду за лістапад і сьнежань галоўнаю мэтаю ставяць роўнамерны расклад цяжару барацьбы з крызысам паміж усімі слаямі жыхароў і палягчэньне гэтага цяжару найбольш слабым у гаспадарчым сэнсе групам, а таксама *ажыўленьне земляробскага рынку*.

Міністар сказаў, паміж іншым, што мерапрыемстваў ураду ў фінансавай палітыцы нельга разумець, як нешта заўсёднае, як нейкую аснаўную праграму ўраду. Меры гэтыя — часовыя і над'звычайныя. Урад зробіць усё магчымае, каб запрапанованы ім бюджэт быў выпаўнены без дэфіцыту.

Усячына.

Цуд опэрацыі.

Паўтара году таму назад у Аўстраліі, ў городзе Брысбэне малады рабочы Ян Вільямс разьбіў бутылку з азотнага кісьлёю, брызгі з якое спалілі яму палову твару. Спаленыя месцы на яго твару залячыць было вельмі трудна. Мясцовыя дактары катэгарычна адмовіліся рабіць якія-небудзь опэрацыі над узнавеньнем выедзенага кісьлёй твару, ніжняе губы, падбародка і абоіх павекаў.

Вільямс выпісаўся з шпіталю ў студзені. Адзін з мясцовых дабрачынцаў, які добра знаў хлапца і яго ня штодзеннае характво зжаліўся над ім і адвёз яго ў каралеўскі шпіталь у Сіднэй і згадзіўся заплаціць за лекі найвыдатнейшаму аўстралійскаму хірургу, які возьмецца каб узнавіць па фотографіі твар Вільямса. Патрэбныя для гэтага часткі скуры доктар-хірург выразаў з грудзей хворага. Опэрацыя прашла вельмі добра. На гэтых днёх Вільямс вышаў з шпіталю такім самым якім быў да няшчасьця з ім. Праз некалькі месяцаў зьнікнуць і апошнія шрамы на твару, якія пазасталіся ад прышываньня перанесенай з грудзей на твар скуры.

—

Офіцыяльная спраўка дэпартаманту юстыцыі (справядлівасьці) Злуч. Штатаў Амэрыкі, падае, што за апошнія тры гады у некаторых выпадках праступнасьць у Амэрыцы паступова зьмяншаецца. Перадусім гэта датычыць забойстваў, рабункаў, кражы аўтамобіляў. Статыстычныя дадзеныя 70 большых гарадаў Амэрыкі паказвае, што за першае паўгода гэтага году ў сярэднім у Амэрыцы штодня было: 3,8 забойствы, 2,4 няўмысных забойствы, 3,4 згвалчаньня, 41,5 грабежстваў, 27,8 нападаў 208,9 кражаў са ўзломам, 464,5 жульніцтваў і 167,5 кражаў аўтамабіляў.

Рэдактар: А. ФЛЕРАЎ. Выдавец: С. КАРОЛЬ. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22. Тэл. 21-14.